

Vierhonderd jaar vinkensport in Vlaanderen (1)

Al wie tussen 1 april en 31 augustus op een zondagmorgen langs Vlaamse plattelandswegen rijdt, heeft ze wel eens zien zitten. "Ze", dat zijn de Vlaamse vinkeniers. Op een lange rij luisteren ze gedurende een uur heel aandachtig naar een kooi. Iedere keer dat de vogel in de kooi een welbepaald geluid maakt, duiden ze dit aan op een lange houten stok. De vogel in kwestie is een mannelijke botvink en de vinkeniers houden de wedstrijden om te kijken wie de bestzingerende botvink bezit. Na een uur is de wedstrijd afgelopen. De botvink die dan het meest liedjes gezongen heeft, wint.

Wie niet van hun bestaan op de hoogte is, schudt vaak meewarig het hoofd of durft al eens binnensmonds te vloeken omdat de weg versperd is. In onderstaand artikel willen we hun drijfveren en geschiedenis uit de doeken doen. In een eerste deel vertellen we iets over de botvink als dusdanig en de organisatie van de zangwedstrijden. Een tweede deel belicht de ontstaansgeschiedenis van de vinkensport en verhaalt verder hoe de vinkensport overleefde tot in de 20ste eeuw. Het derde deel toont aan hoe dankzij de Algemene Vinkeniersbond de vinkensport zich aanpaste aan nieuwe wetten en de vinkeniers wist om te toveren van vinkenvangers tot vinkenkwekers. Tot slot kijken we ook even bij de burens, want ook in andere Europese regio's wordt de vinkensport beoefend.

1. Vinkenieren in alle aspecten (2)

1.1 De Botvink

De botvink - *fringilla coelebs* - wordt in de volksmond vrijgezellenvink genoemd. Haar verspreidingsgebied ligt in Europa, Noord-Afrika en Klein-Azië. Plaatselijk krijgt de botvink de naam boek-, schuld-, kalf- of boomgaardvink. In bepaalde gewesten wordt ze ook blauwkop of kwinker genoemd. Uiterlijk zijn botvinkenstammen weinig verschillend. Toch kan men verschillende groepen onderscheiden. Vooral het verschil in zangteksten zorgt voor de verdeling in groepen. Voor wie er nog mocht aan twijfelen, alleen de mannelijke vinken zingen.

1.2 De zang

Vooraleer hij aan prijskampen kan deelnemen, moet een vinkenier zijn botvink omvormen tot een prijskampvogel. Eerst dient de vogel een correcte Vlaamse zang aangeleerd, daarna krijgt hij een vaste standplaats en wordt hij getraind. Pas dan is een vink klaar om aan wedstrijden deel te nemen. Voor niet ingewijden in de vinkensport kan dat vrij ingewikkeld lijken. Met eenvoudige bewoording komt het hierop neer: de speelvink moet een lied zingen dat eindigt op 'wie'. Een gevangen vink zingt meestal een lied dat als slottekst 'weeuw' of 'beeuw' heeft. Ook gekweekte vinken dienen een correct liedje aangeleerd te worden. Jonge vinken imiteren het zanggedrag van vogels die zij rondom zich horen. Daarom heeft iedere vinkenier een leermeester, een oudere vogel met een correcte zang. Dit kan ook de vader van de gekweekte vinken zijn, maar dat hoeft niet noodzakelijk. Er is een complexe reglementering die bepaalt waaraan een geldig vinkenliedje dient te voldoen. Speciaal opgeleide juryleden, zangkeurders genaamd, zien er nauwlettend op toe tijdens een prijskamp dat enkel geldige zangen getekend worden. Bij twijfel worden de vogels "gekeurd" door zangkeurders. Ze oordelen of een vogel al dan niet geschikt zingt om aan wedstrijden deel te nemen.

De keuze om enkel vinken op wedstrijden toe te laten die een liedje zingen eindigend op -wie, werd in het verleden gemaakt. Toen namen enkel gevangen vinken uit de eigen regio (Vlaanderen) aan de wedstrijden deel. Hun dialect eindigde klaarblijkelijk op -wie. Later werden ook trekvogels gevangen, ze zongen een ander dialect. Daarom werden de "wie"-zangers Vlaamse vinken genoemd, de andere vinken waren uitheems en moesten dus eerst de Vlaamse zang leren zingen vooraleer ze aan de wedstrijden mochten deelnemen. De uitheemse zangers worden aangeduid als Waalse vinken. Waals heeft niets te maken met het Franssprekende deel van België, Wallonië, maar stamt af van Wales, en betekent zoveel als "wat niet uit Vlaanderen komt". Tot in 2002 mochten er nog vinken gevangen worden in Vlaanderen. Sinds het verbieden van de vogelvangst mogen er dus nog enkel vinken gekweekt worden. Maar er nemen nog altijd gevangen vogels aan wedstrijden deel. Een vink leeft namelijk gemiddeld zeven à acht jaar in gevangenschap. Uitzonderingen worden 15 jaar en meer. De gevangen vogels zijn dus nu minstens zes jaar oud.

wonderlijk stil. Voor een niet ingewijde is dat een fascinatie. Een uur na het tweede volgt het derde sein dat het einde van de prijskamp luidt: "Regels op de grond!". Vanaf dat ogenblik mogen de regels alleen nog aangeraakt worden om het behaalde resultaat te noteren. Zohaast mogelijk worden de resultaten door bestuursleden op de wedstrijdfiches overgenomen. De normale duur van de vinkprijskamp bedraagt één uur; maar in geval van ongunstige weersomstandigheden kan die vervroegd stilgelegd worden.

Ongeveer 40 minuten na het beëindigen van de prijskamp moet de uitslag ofwel uitgehangen, ofwel afgeroepen worden in het lokaal. Na de bekendmaking van de uitslag krijgen de deelnemende liefhebbers gedurende 10 minuten de gelegenheid om eventueel bezwaren tegen de uitslag in te dienen. Een kleine geldprijs, waarvan het bedrag varieert van 2,5 tot 5 euro., wordt als eerste prijs bedeed, terwijl de laatste prijs nog ongeveer 1,5 euro bedraagt. Het deelnamegeld bedraagt 1,5 euro per vink. Iedere prijswinnaar ontvangt een bloem. Het blijft echter een symbolische prijs. We vormen immers niet voor niets een federatie zonder winstbejag. Alle prijskampen worden aangekondigd te worden in Het Aviblad, het wekelijkse tijdschrift van de Vlaamse vinkenier. Uitslagen van prijskampen verschijnen de daarop volgende weken in hetzelfde weekblad.

2. Geschiedenis van de vinkensport

2.1 Jacht en vogelvangst in het Ancien Regime (3)

De oudste vermeldingen van vinken betreffen gewoonlijk teksten die de vogel zelf beschrijven, als goede zanger, of als een vogel die - net zoals de spreeuw, de lijster, de merel en andere kleine vogels - gevangen werd om opgegeten te worden. Onder het Ancien Regime hadden echter alleen de vorst en de adellijke heren het recht om te jagen en vogels te vangen. Vóór 1789 was België ingedeeld in graafschappen en hertogdommen (vb. Graafschap Vlaanderen, Hertogdom Brabant,...) met aan het hoofd een graaf (vb. Graaf van Vlaanderen) of een hertog (Hertog van Brabant). Die graafschappen en hertogdommen werden op hun beurt verder opgesplitst in kleinere entiteiten. Onze hedendaagse gemeenten bestonden niet. In hun plaats had je heerlijkheden en lenen. Aan het hoofd van zo'n heerlijkheid stond dan een plaatselijke heer. Hij fungeerde als miniatuurvorst voor zijn domein. Eén van de typische voorrechten van die heren, was het alleenrecht op jacht, vogel- en visvangst (voghelrie en visscherie).

De gewone man op het platteland mocht dus in principe niet vissen in de openbare waterlopen, niet jagen op grof wild, geen duiven houden, geen valken kweken en ook geen kleinere vogels vangen, zonder toestemming van de vorst of van de plaatselijke heer (4). Dat de gewone man deze adellijke voorrechten niet steeds erkende, bewijzen de talrijke verordeningen uitgeschreven door de vorsten. Tervijl op het platteland de lokale vorsten en heren hun voorrechten aangaande de jacht opeisten en beletten dat er op grote schaal vogels gevangen werden, ontsnapten de steden aan de heerlijke wetgeving. Dat betekende dat er tot één mijl buiten de stadsgrenzen vrijelijk vogels mochten gevangen en verhandeld worden. Al vlug ontstonden er in die steden vogelmarkten waar allerlei gevogelte - ook vinken - en klein wild als culinaire lekkernijen werden verkocht.

In Brugge bestond een dergelijke vogelmarkt al in de 15de eeuw. Verscheidene hallegeboden, ondermeer in 1490, regelden de verkoop op die markt en somden op welke koopwaar er zoal aangeboden werd: zwanen, pauwen, patrijzen, reigers, hazen en konijnen, ganzen, kuikens, kapoenen, vinken, enz. Op 17 oktober 1573 werd een vrouw beboet omdat ze op de vogelmarkt een *levynghe van vyncken* buiten de markturen verkocht had. In hetzelfde jaar werd een gelijkaardige straf opgelegd bij de verkoop van kwakkels (5). Vanaf de 16de eeuw verenigden de handelaars in klein gevogelte en de vogelvangsters zich in gilden en ambachten. In de bronnen worden zij aangeduid als "vynckenaers".

2.2 De gilden van de vogelvangsters

In zijn Langhen Adieu uit het Testament Rhetoricael (1560) begroette de Brugse rederijker Eduard De Dene de Brugse "vynckenaers" (6). Waarschijnlijk refereerde De Dene naar de leden van het oude ambacht van het klein gevogelte. Van dat ambacht zijn archiefstukken bewaard vanaf de 16de eeuw. Het werd ook de *ghilde van Sinte Marcus ghenamert de ghilde van het cleen ghevoghelte binnen Brugge* genoemd (7). In 1634 werd aan dat ambacht een keure verleend. De inhoud vonden we niet terug, maar in 1661 werd verwezen naar die keure bij het bestraffen van een gildebroeder die in de besloten tijd van de vogelvangst toch vogels gevangen had. Zo weten we dat de Sint-Marcusgilde eigenlijk een gilde van vogelvangsters was, waar ongetwijfeld ook vinken en andere vogels gevangen werden met netten, strikken en lijnstokken zoals toen gebruikelijk was. In Gent bestond er vóór 1629 een gilde onder de bescherming van Sint-Gillis onderhouden by de *vrye vynckenaers van de stad Ghent*. De gildebroeders betitelden zichzelf als *guldebreders van Sint-Gillis geseyd vinckenaers, onderhouden met de slagnetten binnen Ghendt* (8).

In 1629 richtten ze een verzoek tot het stadsbestuur om een ontwerp voor een reglement van inwendige orde, amper enkele artikelen lang, te laten aannemen. Zodoende zou het kracht van wet krijgen en dus afdwingbaar worden van hun medebroeders. De punten die erin behandeld werden, spraken over de aanvaarding van nieuwe gildebroeders en het opleggen van sommige boeten. Het is ons niet bekend of de stad inging op dat verzoek (9). De gilde van Sint-Gillis bezat het monopolie om binnen het rechtsgebied van de stad Gent *te vyncken ofte veughelen naer cleene veughelen, t'sy mety netten, slaeghen, huyl ofte ander ghewan*. In 1673 richtte de gilde zich tot de koning ten einde het privilege los te krijgen om ook bij exclusiviteit vogels te mogen vangen binnen een straal van drie mijlen rond de stad Gent. Blijkbaar was het oorspronkelijke vogelvangstgebied zo beperkt geworden, dat het voortbestaan van de gilde daardoor in het gedrang dreigde te komen. De noodzaak van het vangen van allerlei vogels die de veldvruchten schaadden, was het argument waarmee de Gentenaren ook buiten Gent hun aanvraag ondersteunden. Omdat men met die vraag in andere rechtsgebieden dan Gent terecht kwam, won de Geheime Raad te Brussel, via een onderzoekopdracht uitgevoerd door de Raad van Vlaanderen in Gent, het advies in van de drie kasselrijbesturen die binnen die limiet van drie mijlen vielen. De besturen van de Oudburg en van het Land van Aalst bleken gunstig te staan tegenover de gevraagde drie mijlen, alhoewel dat indruiste tegen de feodale prerogatieven binnen het gebied van sommige heren. Alleen de kasselrij Dendermonde stond afwijzend tegenover het monopolie van de Gentse vinkeniers.

Op 16 december 1673 stond koning Karel II een octrooi toe aan de gilde van Sint-Gillis te Gent, waarbij zij het alleenrecht verkreeg tot vogelvangen in een straal van drie mijlen buiten Gent, uitgezonderd binnen de kasselrij Dendermonde. De tekst van dat octrooi, dat 15 artikelen bevatte, bevindt zich nog in het archief van de gilde op het stadsarchief van Gent. In de universiteitsbibliotheek bewaart men het perkamenten exemplaar van een authentiek verklaarde kopie van dat octrooi dat vóór 1800 ophing in het gildelokaal van de vinkeniers in Gent (10).

Vinken en andere vogels mochten gevangen worden vanaf Sint-Magdalenadag (20 juli) tot en met vastenavond. Wie het aandurfde buiten die tijd te vangen, kreeg een boete van 10 schellingen per gevangen vogel met verbeurte van netten, slagen en alle vanggerief. Men mocht alleen vangen op welbepaalde plaatsen, met of zonder lokvogels. Daarenboven moest men ver genoeg van elkaar af blijven, zodat de zang van de opgestelde lokvogels niet gehoord werd door de andere vogelvangsters (10). De gilde hield op te bestaan in 1795, toen men door de Franse wetten ook in ons land vrij vogels mocht vangen. Op het einde van de 16de eeuw zullen uit die vogelvangstersgilden de echte vinkenzetters geboren worden.

2.3 Het vinkenzetten

De bekende leperse korenmeter en kroniekschrijver Augustijn van Hernighem, die al wat zijn stad beroerde, nauwgezet optekende, liet ons in 1595, het allereerste relaas van een vinkenwedstrijd:

Up den eersten dach van Meye zoo wassere int hof van den saeyvuldere ghezonghen om conynck vande voghelen al waer int hof ghemaect was een perck jeghens een haghe ende afghestelt met een coorde, datter niemant by de voghelen en mochte gaen, ende ij vynghen voor een persoon die wylde zynghen om conynck; de liedenkens van bede waeren ghekorfven ende men beghonste met dat zesse sloech totten zevenen; ende Anthones Cottyn was keysere; mette zelve voghelen hadde hij ij jaer conynck gheweist van te voeren. Daer naer ghynghen zy te kercke St. Pieters ende de voghelen hynghen byden outlaer (11).

Hieruit kunnen we besluiten, dat er in leper al in 1593 een echte vinkeniersgilde bestond, omdat men pas keizer kon worden na tweemaal naeen in gildeverband het koningschap te hebben behaald.

Het lijkt geen twijfel dat uit de vroegere vogelvangstersgilden de vinkensport gegroeid en ontstaan is. Om vogels te vangen, gebruikten de vangsters lokvogels. Goede lokvogels werden in het besloten seizoen, de tijd dat de vogelvangst niet toegestaan was, in gevangenschap voortgehouden voor de volgende vangstperiode. Hoogstwaarschijnlijk ondeckte men toen dat de vinken over een zekere strijd lust beschikten, waardoor het mogelijk was om zangwedstrijden te houden. Gedreven door menselijke nieuwsgierigheid naar wiens vink nu het snelst en het meest kon zingen, organiseerden de vogelvangsters wedstrijden. De echte vinkeniers waren geboren.

In de 17de eeuw ontstonden dan ook de ware vinkeniersgilden. De voornaamste doelstelling van die gilden was niet langer het vangen van vogels voor consumptie maar wel het houden van vinken zangwedstrijden. Om aan de nodige vinken te geraken, waren die gilden op de vogelvangst aangewezen. Gezien de strikte vangstbeperkingen op het platteland, lijkt het vrij normaal dat vóór 1800 enkel in de steden met de vinken gespeeld werd. Uit archiefstukken van de vinkeniersgilden onder het Ancien Regime, valt duidelijk af te leiden dat er geen eenvormig speelreglement bestond. Iedere gilde speelde volgens zijn eigen statuten en reglementen. Toch vallen enkele gelijkenissen in speelwijze te bespeuren. De vinken werden ofwel op een lijn op de grond geplaatst (leper) ofwel opgehangen (Kortrijk en Poperinge). De laatste speelwijze waarbij de vogels met hun kooi ongeveer 1,5 meter boven de grond aan een spijker werden bevestigd, is nog altijd in gebruik in Wallonië. De zettingen vonden meestal plaats tussen zes en zeven uur 's morgens. Vóór of na de zetting ging men gezamenlijk naar de mis. Wij vermoeden dat de gilden slechts één zetting per jaar organiseerden. De winnaar werd tot koning van de gilde uitgeroepen. In leper mocht iedere persoon de liedjes van twee vinken optellen (= komplotzettingen). In Kortrijk, daarentegen, hebben we de indruk dat het een strijd was van vogel tegen vogel (= libertinezettingen)(12).

Of er onder het Ancien Regime met verblinde vinken of met ziende vinken gespeeld werd, konden we niet precies achterhalen. In de 19de eeuw was het verblinden van vinken algemeen. Wanneer dat barbaarse gebruik - ontstaan uit een stom oud bijgeloof dat vinken beter zingen als ze in een donkere ruimte opgesloten zitten of als ze blindgemaakt worden - voor de eerste keer werd toegepast, weten we echter niet.

J. Zoet vermeldde reeds in 1636 in zijn D'uitstekende Digtkunstige Werken dat "Als de vink blind is, zoo zingt hy best" (13). In een 18de eeuws woordenboek schreef de grote Franse natuurhistoricus G. Buffon (1707-1788): "Le pinson est sujet à avoir mal aux yeux et même à devenir aveugle. On doit alors lui donner à boire pendant plusieurs jours, de jus de quelques feuilles de poirée, mêlé avec un peu d'eau et de sucre; lui mettre un petit bâton de figuier pour se percher et s'y frotter les yeux; et ensuite de la graine de melon(14)". (De vink krijgt oogpijn en wordt zelfs blind. Dan moet men haar gedurende meerdere dagen te drinken geven: sap van snijbietbladeren vermengd met wat suikerwater. Men moet haar ook een takje van een vijgeboom geven, zodat ze er kan opzitten en zodat ze zich de oogjes kan wrijven. Vervolgens geeft men haar ook nog wat meloenpitten.)

Op het einde van de 18de eeuw was het verblinden van vinken een algemene regel zoals blijkt uit een tekst uit 1781: "Daar hangen geblinde vinken, die men geblind heeft, om wel te fluiten (15)". Toch geloven wij sterk dat de eerste vinkeniersgilden hun vinken niet verblindden.

2.2 Vinkensport in de 19de eeuw

In 1794 vielen de Fransen voor de tweede keer in enkele jaren tijd Vlaanderen binnen. Nu slaagden zij er wel in om de Oostenrijkers definitief uit onze gebieden te verdrijven. Ten gevolge het verenigingsdecreet van 1 oktober 1795, annexeerde Frankrijk de Oostenrijkse Nederlanden. De Fransen schaften, in navolging van de idealen van de Franse Revolutie, de feodale voorrechten, waaronder de jachtrechten, af. Voortaan mocht iedereen zonder de minste beperking vogels vangen. Enkel voor de jacht op grof wild bleef nog een vergunning vereist.

Men mocht dus vrij vinken vangen en dat is ongetwijfeld de voornaamste verklaring voor de plotse opkomst van vele vinkeniersgenootschappen, vooral op het platteland. Pas in 1873 werd de vrije vogelvangst opnieuw aan banden gelegd. Door een reglement van Algemeen Bestuur van 29 maart 1873 werd de vogelvangst enkel nog toegelaten gedurende de patrijzenjacht (juli tot december). Ook werd het gebruik van vogelijm verboden en mocht men geen vogels vangen wanneer er sneeuw lag (16). In 1882 werd een vroegere wet uit 1846 over het openen en sluiten van de jacht- en vogelvangstperiodes verstrengd. Er kwam een totaal verbod om lijsters, leeuweriken en andere zangvogels te vangen of te schieten buiten de wettelijk bepaalde periodes (17).

Net als in het Ancien Regime bestond er zeker geen uniformiteit in speelwijze tussen de verschillende vinkeniersgilden uit de 19de eeuw. Toch onderscheiden we opnieuw enkele algemene principes. Vast staat dat in de 19de eeuw uitsluitend gespeeld werd met verblinde vinken. Het verblinden van vinken nam al een aanvang in de 18de eeuw en vond algemene ingang in de daaropvolgende eeuw. Vóór men een vink verblindde, plaatste men het vogeltje in een verduisterde kamer. Daar kon het wennen om in het duister te eten en te drinken. Dan eerst kon met de behandeling aangevangen worden. Men gebruikte een dunne, gloeiende ijzerdraad met omgeplooid uiteinde. Die ijzerdraad werd heel dicht bij de oogjes van de vogel gehouden. In een natuurlijke reactie kneep de vink zijn ogen dicht en door de hitte plakten de verschroeide randen van de oogleden aan elkaar (18). Toen die barbaarse praktijk in de 20ste eeuw terecht werd afgeschaft - eerst door de vinkeniersverenigingen zelf, en later door de wetgever -, slaagde men er ook vaak in om de verblinde vinken het zicht terug te geven door de oogleden in te strijken met vet.

Er waren twee speelwijzen in gebruik: de komplotzettingen en de libertinezettingen. De libertinezetting is de speelwijze die ook nu nog geldig is. Iedere vinkenier nam individueel met zijn vink aan de zetting deel. Alle vogels werden op een rij geplaatst en de meestzingende vogel was de winnaar. Bij komplotzettingen ging het er anders aan toe. Het waren de maatschappijen die het tegen elkaar opnamen. Er werd ingeschreven in groepen van vier vogels. De liedjes van die vier vinken werden samengezongen. Het hoogstzingende peleton won de zetting. Er werden tussen de drie en de acht prijzen uitgereikt aan de deelnemende maatschappijen. Twee extra prijzen werden voorzien: een zilveren eremetaal, meestal een herinneringsmedaille, voor de meestzingende vogel en een speciale prijs voor de verst komende deelnemende maatschappij. Voor die laatste prijs diende de maatschappij in het bezit te zijn van een attest, afgeleverd door het gemeentebestuur waar de vereniging gevestigd was, met daarop de namen van de leden (19). Vooral de komplotzettingen waren immens populair in de 19de eeuw. Slechts sporadisch werden er libertinezettingen gehouden. Pas na de Eerste Wereldoorlog brak die laatste manier van spelen overal door. De vinken waren, dankzij de komplotzettingen eigendom van de vereniging. Een liefhebber die over een goeie vogel beschikte, kon die slechts van de hand doen als hij de toestemming van zijn maatschappij kreeg. Het werd als een grote eer beschouwd als een maatschappij een wedstrijd kon winnen. Net als onder het Ancien Regime hielden de meeste gilden slechts één zetting per jaar. Maar een paar verenigingen organiseerden op geregelde tijdstippen prijsskampen. De vinkeniers overbruggden in de 19de eeuw dan ook grote afstanden te voet om aan een vinken-zetting deel te nemen.

Het was niet ongebruikelijk dat verenigingen uit het noorden van Frankrijk aan prijskampen in Oostrozebeke deelnamen en omgekeerd (20).

De kooien werden ofwel in een rij op de grond geplaatst ofwel tegen een muur opgehangen. De liefhebbers brachten hun eigen aantekenstok (= regel) mee. In de meeste maatschappijen mocht enkel Vlaamse zang getekend worden. Niet alle verenigingen hielden zich aan deze regel, ook Waalse zang mocht daar opgetekend worden. Heel wat Oost- en Westvlaamse gemeenten telden in de 19de eeuw een eigen vinkenmaatschappij. Bepaalde van die verenigingen bestaan nu nog altijd en kunnen dus terugblikken op een geschiedenis van meer dan 100 jaar. We denken aan Verheugd in de Zang, Aarsele (gesticht in 1838), De Lustige Zangers, Ardoois (°1897), Niet Rijk Maar Recht, Meulebeke (°1849) en De Paradijsvogel, Veurne (°1840).

2.3 Vinkensport in het begin van de 20ste eeuw

Aan het begin van de 20ste eeuw nam de eerste bloei van de vinkensport om diverse redenen af. Een eigentijdse bron uit 1907 verhaalt ons daarover het volgende:

Tot voor korten tijd was de liefhebberij der blinde vinken een waar volksvermaak, niet alleen voor de lagere klassen, maar ook voor de burgerij en de hogere standen. - Maar de tijd verandert alles: sedert de vervoermiddelen zoo talrijk en zoo gemakkelijk zijn, verminderen alle liefhebberijen, die vroeger 't volk op 't dorp zelf vereenigden; heden moet men weg, en al zijn vermaak elders gaan zoeken. - Alzoo verminderen de vinkeniers steeds in getal; hier en daar bestaat nog een gilde, maar << waar zijn de schoone dagen van voorheen!>>

Onder de zittende ambachten, kleermakers, schoenmakers, zijn nog liefhebbers te vinden; nu en dan nog worden er prijskampen uitgeschreven; maar nu zijn er geen complotten meer; een vogel alleen treedt in 't strijdperk; daarom draagt de stelling nu den naam van libertine. Een vogel, een inleg, elk strijdt voor zich zelf. Is 't ook zoo niet in 't maatschappelijk leven waar 't elk voor zijn eigen boven alles geldt? (21)

Niet alleen de afnemende belangstelling voor het vinkenzetten vormde de oorzaak van een gevoelige terugloop van de vinkensport. Nu het inzicht in het barbaarse karakter van het blinden van vinken ook onder de vinkeniers groeide, maakten radicalen van de gelegenheid gebruik om meteen de hele vogelvangst aan te klagen. Zo verscheen er in 1869 in een Torhouts weekblad een boze reactie tegen het verblinden van vogels en de vogelvangst in het algemeen: "*Daarna komen er beulen, of anders gezeid, vinkenvangers, die tegen uwen wil en dank op den publieken weg een net komen spannen, en de vinken, die in uwen boomgaard den rol van ontrupsers uitoefenen, vangen. Zij komen te huis, en wat doen die wreeddaards? Zij branden die onnoozele en schuldellooze beestjes hunne ogen uit*". (22)

De auteur van dit artikel was duidelijk slecht geïnformeerd over de wijze waarop vinken geblind werden. Immers hun oogleden werden dichtgeschroeid, zoals eerder werd beschreven. Hierbij werden zeker geen oogjes uitgebrand!

In hetzelfde weekblad verscheen er enkele jaren later een nieuwe aanklacht:

Maar oudere barbaarschheden blijven nog ongelukkig niet alleen in den buiten, maar ook in de steden bestaan. Wij bedoelen het blinden van vinken, om ze te doen zingen. Misschien wordt die wreedheid nog het meest in steden gepleegd, waar er vinkenmaatschappijen bestaan, die soms prijskampen uitschrijven voor vinkengezang.

Men geloof dat de vinken, opgesloten in een muiltje slechts eenige centimeters groot, - de arme vogel die eens de onmetelijke ruimte tot gebied had! - maar zingen wil als hij verblind is, dewijl hij dan in begoocheling verkeert over zijne akelige gevangenschap en nog vermeent in het heerlijke woud zijne zangen te doen opstijgen.

Welnu, dit is eene dwaling en het vinkenblinden, het uitbranden der oogjes van deze heerlijke zangers, is eene vruchteloze wreedheid. De ziende vink zingt zoo goed als de geblinde (23).

Ook deze auteur gebruikte de algemeen verspreide overdrijving als werden de oogjes letterlijk uitgebrand.

Ondermeer J. Yserbyt, landbouwingenieur en natuurliefhebber, trok op zijn beurt in 1906 te velde tegen het verblinden van de vinken en opperde toen de gedachte ziende vinken in donker gemaakte kooien te laten zingen. We citeren:

Mooi fluiten is voor de vogels een groote maar niet altijd benijdenswaardige begaafdheid, want dikwijls strekt ze tot hun verderf. 't Is het geval met de boomgaardvink. Overal vangt men de vinken voor de zangprijskampen. ... Goede slagvinkengelden volgens begaafdheid en omstandigheden van 20 tot 200 fr. De felste onder de gevederte kunstenaars slaan van 700 tot 1000 keeren in een uur tijds. ... Wij nemen aan dat de vinken rapper slaan in den donkeren, maar sloot men ze binst de wedstrijd in duister gemaakte kooien, zou men niet nagenoeg het zelfde doel bereiken, als door de wreede verblinding van die schamele diertjes, die zoo geern als wij, de blijde natuur, door Gods milde zon geglooid, aanschouwen? (24)

Ook vinkeniers keerden omwille van het verblinden van de vinken de vinkensport de rug toe. Sylvain Wittouck, afkomstig uit Hulste, probeerde in 1907 zijn vrienden te overtuigen:

Degene, die de boomgaardvink verblindt, bedrijft eene barbaarsche en wreede daad. Maar de liefhebber der prijskampen van vinkenzang neemt er zijnen toevlucht toe, ten einde de kans van welgelukken zijner kampioenen te vermeerderen. Deze onmenselijke handelwijze heeft ons aan de vinkenliefhebberij en hare zangwedstrijden doen verzaken (25).

Ondertussen vond in 1902 de zeer belangrijke Conventie van Parijs plaats. Voor het eerst werden internationale afspraken gemaakt om de voor de landbouw nuttige vogels te beschermen. Veertien landen waaronder België ondertekenden de overeenkomst. De Belgische ratificatie volgde in 1907 (26).

De Grote Oorlog (1914-1918) zorgde voor een eerste onderbreking. Niet alleen lag het toenmalige epicentrum van de vinkensport, de Westhoek en het Noorden van Frankrijk, midden in de frontstreek, de Duitsers waren duidelijk gekant, niet alleen tegen het verblinden van vinken, maar ook tegen het vangen van vogels. In verschillende steden schreven zij verordeningen uit die dergelijke praktijken verboden. In Gent verscheen in 1915 een verordening die het vangen van vogels in het algemeen en het verblinden van vinken in het bijzonder verbood (27).

Dit was de druppel die de emmer deed overlopen. Vele vinkeniers, afgeschrikt door die strenge maatregelen, deden nu hun blinde vinken van de hand en schakelden over naar het spelen met ziende vinken. Camiel Erfelynck uit Gent experimenteerde op 15 mei 1916 met een speciaal ontworpen kooi. Het ging om een gesluisde kooi waarin een ziende vink geplaatst werd. Eén jaar later, op 13 mei 1917, gaf hij in zijn tuin voor een groep van vinkeniers een demonstratie van die nieuwe speelwijze met bevredigend resultaat (28).

Na 1918, het einde van de Grote Oorlog, bloeide links en rechts de vinkensport weer op. De maatregelen van de Duitsers werden teniet gedaan en - hoewel op verschillende plaatsen met ziende vinken gespeeld werd - deden de verblinde vinken hier en daar terug hun intrede, niet voor lang echter. Onder toenemende druk van o.a. Koningin Elisabeth die aan het IJzerfront de ellende had meegemaakt van de soldaten die blind waren geworden door de gasaanvallen, greep de Belgische Overheid in en hielp hiermee het verblinden van vinken de wereld uit.

Vanaf 23 oktober 1921 werd het verblinden van vinken voor het betwisten van zangwedstrijden definitief bij wet verboden. Dezelfde wet stipuleerde tevens dat vinken niet meer gevangen mochten worden om op te eten. Zij konden alleen nog maar als kooivogel gehouden worden (29). De zangwedstrijden met verblinde vinken zelf, mochten nog steeds gehouden worden. Hiertegen vond in 1923 een indrukwekkende demonstratie door oorlogsblinden plaats (30). Hun protest bereikte zijn doel: de wet van 10 september 1924 verbood het vervoer van verblinde vinken (31). Dat betekende het definitieve einde van de vinkenzettingen met verblinde vinken. Door de nieuwe wet van 22 maart 1929, werd ook het houden van vinken, die *van het gezicht beroofd* waren, verboden (32).

Ondertussen werd ook de vogelvangst verder aan banden gelegd. In 1906 kortte men de periode waarin men vrijelijk vogels mocht vangen, verder in. Enkel van 15 september tot en met 15 november bleef de vogelvangst toegestaan (33). Vanaf 1922 dienden alle vogelvangsters in het bezit te zijn van een verlofbrief, belast met een taks van 30 fr. en ondertekend door de arrondissementscommissaris (34). In 1932 werd de toegelaten vangstperiode verder ingekort, van 1 oktober tot en met 15 november

(35). Die wet kwam waarschijnlijk tot stand onder druk van de vogelbeschermingsverenigingen. Zij organiseerden in 1932 in Brussel een eerste betoging tegen de vogelvangst. Een eerder gehouden petitie leverde 668.251 handtekeningen op (36).

Het vinkenzetten zelf, werd door een aantal koninklijke besluiten en wetten eveneens bemoeilijkt. Al in 1906 moest iedereen die aan zangwedstrijden wilde deelnemen, een eigendomsbewijs voor zijn vogels afhalen op het plaatselijke gemeentehuis (37). Dit werd verstrengd door de nieuwe wet van 25 oktober 1929 (38).

3. De Algemene vinkeniersbond, vinkensport nu (39)

Op een zondagvoormiddag ergens in 1933 dronk Florimond Verstraete, zoals gebruikelijk, met enkele vrienden een glas in herberg 't Oud Stadhuis te Rumbekke. Op een gegeven moment stapten enkele mannen met een vinkenkooi aan de hand de herberg binnen. Florimond Verstraete, in de volksmond beter bekend als Luitenant Verstraete, officier in de Eerste Wereldoorlog, cichoreifabrikant in vrede-tijd, herkende de lieden als vinkeniers. In zijn jeugd-jaren woonde Luitenant Verstraete namelijk enkele vinken-zettingen bij in zijn geboortedorp Vinkem. Daarna verloor hij echter alle contact met de vinkensport.

Geïnteresseerd stapte hij op de vinkeniers toe. Het bleken Emiel Borry, Henri Demeester en Soten Deroo. Ze kwamen net terug van een vinkenwedstrijd te Kachtem. Luitenant Verstraete toonde vooral belangstelling voor hun kooien en verwikkelde weldra in een druk gesprek met de vinkeniers. Zij verhaalden hem uitvoerig over hun hobby en de moeilijkheden die zij ondervonden om de vinkensport levendig te houden.

Wat hem in dat onderonsje het meest heeft aangesproken, is niet zeker maar vanaf dat moment stelde hij zich met ongekend enthousiasme ten dienste van de vinkeniers. Zo richtte hij in 1934 te Rumbekke een grote zetting in. Liefst 347 deelnemers uit heel Vlaanderen trokken die dag richting Rumbekke. Vervolgens reisde hij samen met enkele vrienden het Vlaamse land af, ging spreken met leden van oude vinkenmaatschappijen, blies die met zijn aanmoedigingen nieuw leven in en lag aan de basis voor de stichting van vele nieuwe verenigingen over het Vlaamse land. In 1937 waren maar liefst 69 maatschappijen door Luitenant Verstraete en zijn reisgenoten gesticht of heropgericht. Zijn grootste verdienste echter kwam er in april 1935 toen hij in samenwerking met drukker August Tanghe De Vinkenbode uitgaf. Voor het eerst beschikten de vinkeniers over een eigen weekblad waarin ze de aankondigingen van hun zettingen en de uitslagen ervan konden publiceren. Tot die tijd waren ze aangewezen op in eigen beheer uitgegeven aanplakbrieven of op de welwillendheid van enkele plaatselijke kranten. Hoe dan ook bleef het bijzonder moeilijk om de verspreid wonende vinkeniers te bereiken.

Door toedoen van enkele ijverige vinkeniers, o.a. Gaston Veys uit Deinze en met de steun van Luitenant Verstraete kreeg het moderne vinkenieren langzaam aan vorm. Hun droom was een overkoepelend orgaan te stichten en alle bestaande maatschappijen te verenigen. Een goed werkend overkoepelend orgaan kon de bestaande misbruiken en onregelmatigheden tegengaan. In de praktijk werd geregeld voor, tijdens en na de zetting geknoeid. Het uitloten van de nummers bijvoorbeeld verliep niet altijd even correct, eenzelfde vogel speelde voor verschillende eigenaars, het onderscheid tussen goede en slechte zang was niet altijd gekend, de wedstrijden begonnen of eindigden niet altijd op tijd, vinkeniers wisselden te pas en te onpas van plaats tijdens het tekenen, het tekenen zelf gebeurde niet altijd even kundig, de regels werden fout opgeteld, de gewaarborgde prijzen ontbraken, enz. Andere vinkeniers steunden de ideeën van Veys. Op 24 augustus 1935 vond een voorbereidende vergadering plaats om over te gaan tot het stichten van een bond. Die vergadering mislukte. Enkele nieuwe voorstellen (het opmaken van een reglementboekje, het verplichten van een vouwstoeltje en het invoeren van een lidkaart) werden gelanceerd. 1935 ging echter voorbij zonder dat één van Veys' denkbeelden daadwerkelijk verwezenlijkt werd.

Ondertussen verkocht drukker Tanghe zijn aandeel in De Vinkenbode aan Luitenant Verstraete. Tanghe geloofde niet langer in de leefbaarheid van het vinkeniersweekblad. Op 1 oktober 1935 verscheen dan het eerste nummer van De Vinkenier. De opvolger van De Vinkenbode werd verder gedrukt op de persen van Tanghe maar was nu volledig in handen van Luitenant Verstraete. De behoefte steeg om een soort van scheidsrechterlijk comité op te richten dat moest toezien op een eerlijk verloop van de zettingen. Opnieuw gingen stemmen op om een Algemeenen Bond die alle bestaande maatschappijen zou overkoepelen, te stichten. Het congres te Rumbekke op 5 maart 1937 betekende een grote sprong voorwaarts. In de voormiddag kwamen vertegenwoordigers van verschillende maatschappijen samen en ze bespraken het eenvormig speelreglement. Daarbij werd vooral rekening gehouden met de voorstellen die voortvloeiden uit de gewestelijke bijeenkomsten en de steentjes verschenen in De Vinkenier. Enkele nog steeds geldende regels kregen op die vergadering de goedkeuring van de aanwezigen. Zo werd o.a. bepaald dat de afstand tussen twee kooien acht voet ofwel twee meter veertig moest bedragen. De tekenaar zat op minstens één meter, enkel een laagzanger mocht op een halve meter afstand getekend worden. Het gebruik van kaartjes met daarop de naam van de liefhebber en van de vogel en de stempel van de maatschappij werd sterk aanbevolen. Die voorlopers van de bondskaart waren echter nog niet verplicht.

Belangrijk was ook dat er afgesproken werd om bij het begin van een wedstrijd drie seinen te geven. Bij het eerste sein werden de vogels op de grond geplaatst, bij het tweede sein schoven de tekenaars naar rechts op en bij het derde en laatste sein begon men te tekenen. Die drie seinen dienden binnen twee minuten voor de prijskamp te worden gegeven. In afwachting van de oprichting van een speciale zangcommissie werd de heer Erfelynck uit Gent aangesteld als raadgever. Ieder probleem i.v.m. geldige of ongeldige zang werd eerst aan hem voorgelegd. Vrijwel onopgemerkt ging 1938 voorbij. Het éénvormig speelreglement bestond, maar was nog niet verplicht. De perikelen rond de zang waren besproken maar zeker nog niet van de baan en van een overkoepelend orgaan, een bond, was al geruime tijd geen sprake meer. Ondertussen stoomde Hitler zijn legers klaar. Luitenant Verstraete voelde de dreiging van een naderende oorlog. Onrust sloop in zijn hart. Als reserve-officier zou hij bij een nieuwe mobilisatie opgeroepen worden. Hij vreesde voor zijn leven en bekommerd om het voortbestaan van zijn levenswerk, De Vinkenier, zorgde hij voor opvolging. Hij bleek bereid om zijn bevoorrechte positie als algemeen leider van de vinkeniers te delen met een overkoepelend orgaan. Aan de vooravond van de grote wereldbrand stichtte hij de Algemene Vlaamsche Vinkeniersbond. Op de gewestelijke congressen, gehouden in de winter van 1938-1939, te Meulebeke en te Pittem, kreeg de Algemene Vlaamsche vinkeniersbond concrete vorm. Gaston Veys droeg verschillende kandidaat-leden voor. Toch was het nog wachten op het congres van 1939 vooraleer de bond definitief gesticht werd. Luitenant Verstraete zorgde voor de nodige financiële middelen. Maatschappijen konden mits een kleine bijdrage bij de bond aansluiten. Dat betekende dat zij het in 1938 opgestelde speelreglement dienden te eerbiedigen en dat zij bij een gebeurlijke betwisting de hoofdraad konden verzoeken om tussenbeide te komen. Het lang verwachte overkoepelend orgaan stond er eindelijk, zij het in zijn kinderschoenen.

Het najaar van 1939 werd beheerst door de afgekondigde mobilisatie. Talrijke secretarissen en bestuursleden, en ook Luitenant Verstraete, werden opgeroepen. De vinkensport stond nu op een laag pitje, kampioenvieringen raakten uitgesteld. In De Vinkenier van 24 november verscheen een bon die de maatschappijen moesten invullen, indien ze bij de hoofdraad wilden aansluiten. Ze moesten die bon opsturen vergezeld van 20 frank. Op 11 februari 1940 hadden 77 verenigingen aan die verplichting voldaan. Terwijl de Duitse troepen Polen bezetten en voor de tweede maal in dertig jaar dreigden ook ons land binnen te vallen, hielden de vinkeniers op 12 april 1940 hun jaarlijks congres te Rumbek. Het werd een historisch congres want de lang verwachte bond, De Algemene Vlaamsche Vinkeniersbond (A.V.V.B.) werd eindelijk officieel gesticht. Liefst 126 maatschappijen waren aangesloten. De A.V.V.B. kreeg als doel de onderlinge samenwerking tussen de vinkenliefhebbersverenigingen te bevorderen en de belangen van de aangesloten verenigingen alsmede van hun leden te behartigen.

De één jaar vroeger gestichte hoofdraad stond aan het hoofd van de nieuwe bond. De dreigende oorlog zorgde duidelijk voor een stroomversnelling. Luitenant Verstraete had oorspronkelijk slechts de bedoeling de hoofdraad als een soort van scheidsrechterlijk comité, op te richten. Om het voortbestaan van de vinkensport te garanderen, vormde hij aan de vooravond van de nakende wereldoorlog die hoofdraad om tot een overkoepelend orgaan, de A.V.V.B. Twee weken na de stichting van de bond vergaderden de vroegere leden van de hoofdraad in café Oud-Stadhuis te Rumbek. Op die vergadering zette men de krachtlijnen van het overkoepelend orgaan uiteen. Vooraleer die richtlijnen in de praktijk konden worden toegepast, barstte de zo gevreesde hel los. De Duitsers vielen ons land binnen. De laatste Vinkenier verscheen op 10 mei 1940. Het pas gestarte seizoen werd abrupt afgebroken.

Precies één jaar later hernamen de vinkeniers hun activiteiten. Vanaf 9 mei 1941 verscheen De Vinkenier opnieuw. Het blad diende telkens te worden voorgelegd aan de Kreiskommandatur in Roeselare. Enkel de in het blad aangekondigde vinkenzettingen mochten voor de Duitsers plaatsvinden. Pas in de winter van 1941 vertoonde ook de A.V.V.B. terug tekenen van leven. Enkele leden van de vroegere hoofdraad besloten in een speciale vergadering, op kerstdag 1941, om de leiding van de Algemene Vinkeniersbond op zich te nemen. Gabriël Deschodt, de kersverse voorzitter, nam hiertoe contact op met het Ministerie van Economie om een wettelijk statuut voor de bond te verkrijgen. De verenigingen werden aangemaand om hun aansluitingsbijdrage te storten. De maatschappijen die dat verzuimden, moesten voortaan het dubbele betalen voor hun aankondigingen. Er werden voorts zangcommissies opgericht en de vinkeniers kregen de raad om vogels met twijfelachtige zang vrij te laten. In maart 1942 waren maar liefst 174 maatschappijen lid van de A.V.V.B. Dat aantal groeide in 1943 aan tot 222.

De vinkeniers probeerden er gedurende de oorlogsjaren het beste van te maken. In bijzonder moeilijke omstandigheden beoefenden zij verder hun hobby en bouwden ze de interne organisatie van hun verenigingen en bond sterker uit. Na de bevrijding, september 1944 kregen alle bladen die in de oorlog gedrukt werden een voorlopig verschijningsverbod. Ook De Vinkenier viel dus onder die maatregel. Pas in maart 1945 mocht het vinkeniersweekblad opnieuw verschijnen. De oorlog was eindelijk definitief voorbij. Het leed was geleden. De vinkeniers konden zich voortaan ten volle concentreren op de verdere uitbouw van hun federatie.

In de periode kort na de Tweede Wereldoorlog tot 1950 gebeurden enkele opmerkelijke feiten. De bond werd o.a. verder uitgebouwd en omgevormd van een feitelijke vereniging tot een VZW. Onmiddellijk na de oorlog veranderde men de naam van de bond in Algemene Vinkeniersbond (A.V.B.). Tevens werden statuten opgesteld die in verschillende afleveringen in De Vinkenier gepubliceerd werden.

Aan het hoofd van de bond stond voortaan een hoofdraad van zeven leden. Onder hen werd een dagelijks bestuur gekozen van drie leden, een voorzitter en twee ondervoorzitters. Administratief werden zij nog bijgestaan door een algemene secretaris. Eenmaal per jaar zou men een algemene bondsvergadering, los van het congres, houden te Rumbeke waar vertegenwoordigers van iedere aangesloten maatschappij aanwezig waren. Tevens zou er, na de oprichting van de gewesten, eenmaal per jaar een algemene raad van de gewestleiders samengeroepen worden. De bondslidkaart, al enkele jaren in voege, werd vanaf het seizoen 1948 een verplichting. Voortaan moest ieder aangesloten lid minstens één bondskaart in zijn bezit hebben. Tot 1948 was een bondskaart immers enkel noodzakelijk indien de vinkenier wilde deelnemen aan de Ronde van Vlaanderen. Eveneens in 1948 verspreidde de A.V.B. een gedrukt speelreglement onder de aangesloten leden. Dat reglement diende dan in het lokaal ter inzage, opgehangen te worden.

Op 19 maart 1950 was het eindelijk zo ver. Dankzij de inzet van Roger Van Oost, boekhouder in dienst van Luitenant Verstraete en bezielende kracht binnen de A.V.B. sinds 1947, tekenden de leden van de Hoofdraad en de gewestleiders de stichtingsakte van de V.Z.W. Algemene Vinkeniersbond, afgekort tot A.Vi.Bo. Nauwelijks één maand later werden de statuten van de federatie in het Staatsblad gepubliceerd. Het stichtingsproces van een overkoepelend orgaan was hiermee eindelijk afgerond. Vijftien jaar waren er verlopen tussen de eerste oproep van Gaston Veys en de omvorming van de feitelijke vereniging tot een V.Z.W.

Voortaan verliep alles binnen de vinkenierswereld volgens een preciese ordening. Iedere maand kwamen de leden van de hoofdraad samen. Hun beslissingen werden jaarlijks op de bondsvergadering ter goedkeuring voorgelegd. Alle drukwerken werden via de bond verspreid. Luitenant Verstraete, erevoorzitter van de bond, bleef eigenaar van het weekblad, De Vinkenier, maar in het eigenlijke beleid van de federatie had hij nog maar weinig inspraak. Niet alle vinkeniers konden zich verzoenen met de speelwijze zoals die werd opgedrongen door het speelreglement. Enkele verenigingen, vooral uit de streek van Aalst, Ninove en Dendermonde hielden er een afwijkende mening op na. Zij gebruikten andere speelkooien en vooral tekenden zij ook afwijkende streekzangen.

Om hen toch bij de A.Vi.Bo te laten aansluiten, stond de hoofdraad, mede op vraag van Luitenant Verstraete, enkele uitzonderingen op het speel- en zangreglement toe. Daarom werd er binnen de A.Vi.Bo een aparte afdeling, Midden-België, gecreëerd. Vanaf 1947 hielden zij o.l.v. H. Vander Poorten in Appelterre-Eichem een eigen congres. Ieder jaar nam Midden-België echter wel deel aan de bondsvergadering te Rumbeke. Op het einde van de veertiger jaren rees er in de media verzet tegen de vogelvangst. Ook de vinkeniers kregen negatieve kritiek te verduren, o.a. in Het Nieuws van de Dag en in Het Volk. Om zich hiertegen beter te verdedigen, besloten de vogelliefhebbers hun krachten te bundelen. Vertegenwoordigers van de Belgische Samenwerking voor de Kanariesport, de Société Générale Pinsonnière (de Waalse vinkeniers), de Algemene Ornithologische Bond, de Federatie der Vogelvangsters en de Algemene Vinkeniersbond kwamen in Brussel bijeen. Zij stichtten een Komitee van Nationale Unie ter Verdediging van de Belangen der Vogelliefhebbers.

Een wetsvoorstel schudde in 1952 de Vinkeniers beangstigend wakker. Onder impuls van de Waalse christen-democraat Philippart wilden een aantal parlementairen de vogelvangst met netten verbieden. De vogelvangsters, met steun van de Vlaamse vinkeniers, reageerden daarop onmiddellijk met een petitie. Begin 1953 werd het voorstel Philippart definitief door de kamercommissie landbouw verworpen.

Met de medewerking van de Poperingse politicus Lahaye boekten de vinkeniers in 1954 een belangrijke vooruitgang. Artikel 7 van het K.B. van 25 oktober 1929 werd gewijzigd. Dat betekende dat in het Vlaamse land vinkenzettingen toegestaan werden van 16 april tot 31 augustus. Dat was één maand langer dan voorheen. De wet ging in op 28 juli 1954. Vanaf 1962 laaide het protest tegen de vogelvangst in de media en het parlement terug op. De Nationale Federatie van de Belgische Vogelvangsters Verenigingen (N.F.B.V.V.) organiseerde in Tienen op 2 december een grote protestmanifestatie voor het behoud van de vogelvangst. Hun actie kon niet vermijden dat een nieuw K.B. uit 1964 zware beperkingen aan de vogelvangst oplegde. Gevangen vogels moesten in kooien verblijven van 20x20x20 cm. met een maximum van één vogel per kooi. Dat K.B. belandde ook de vinkeniers aan. Hun speelkooien voldeden immers niet aan die afmetingen. Eind 1964 werd er tegen die maatregelen te Roeselare een betoging gehouden. Meer dan 30.000 mensen stapten mee op. Vertegenwoordigers van Avibo, de N.F.B.V.V. en de Federatie der Jagers haalden hun slag thuis. De minimale afmetingen van de kooien werden herzien.

In het begin van de zeventiger jaren werd echter duidelijk dat de tegenstanders van de vogelvangst hun slag zouden thuishalen. Halsstarrig vasthouden aan het behouden van de onbeperkte vogelvangst zoals het N.F.B.V.V. deed, zou wellicht op de langere termijn nadelig kunnen zijn. Op 10 juni 1970 keurde de Kabinetsraad namelijk de Beneluxconventie inzake Jacht en Vogelbescherming goed, en dit zonder voorafgaandelijk advies of inspraak van de vogelliefhebbersfederatie. Daarom veranderden Avibo, in de eerste plaats de vertegenwoordiging van de vinkeniers en slechts zijdelings bij de vogelvangst betrokken, alsook de AOB, de nationale federatie van de vogelkwekers, in 1971 hun koers. Zij zetten zich af tegen de vogelvangst voor consumptie en tegen de handel in gevangen vogels. Beide federaties zochten naar de gulden middenweg en ijverden voor een beperkte weekendvangst met als enige doel het bevoorraden van de vinkeniers en de kwekers. Dat idee werd door hun vroegere bondgenoot, het N.F.B.V.V., volledig verworpen. Voortaan bekampten beide organisaties elkaar i.p.v. samen te werken.

In een uitvoerig artikel, verschenen in De Vinkenier van 16 april 1971, motiveerde Roger Van Oost het standpunt van de Avibo inzake vogelvangst en omschreef de oorzaak voor de breuk met het N.F.B.V.V. Die laatste federatie veranderde zijn naam intussen in Belgische Ornithologische Federatie (BOF). Hiermee verloochenden ze volgens R. Van Oost hun vroegere naam van vogelvangstersfederatie. Toen Avibo de BOF opriep om gevolg te geven aan de oproep van de Minister van Landbouw om de eisen te milderen, kregen zij geen reactie. Nochtans had de minister duidelijk gesteld dat zonder tegemoetkoming van de vogelvangsters geen dialoog meer mogelijk was. Avibo vreesde terecht dat door die onwrikbare houding de vogelvangst volledig zou afgeschaft worden. Daarom was hij bereid om enkele toegevingen te doen en ijverde zij voornamelijk voor weekendvangst. De breuk met de BOF, de vroegere N.F.B.V.V., was onafwendbaar. De modale vinkenier, bang om zijn hobby teloor te zien gaan, schaarde zich achter het standpunt van zijn leiders. Enkele verstokte vogelvangsters zorgden echter voor de voorziene heibel binnen de vinkeniersrangen.

De toenmalige Minister van Landbouw, Leo Tindemans, hakte de knoop door op 20 juli 1972 (het K.B. verscheen in het Staatsblad van 1 augustus 1972). In navolging van de Beneluxconventie werd het verhandelen, vangen en vervoeren van vogels definitief verboden. De vogelvangsters hadden de strijd verloren. Ook binnen vinkeniersrangen heerste grote verslagenheid. Op hun voorstel voor het behoud van de weekendvangst was eveneens niet ingegaan. In het ministerieel besluit werd wel voorzien dat vinken tussen 16 april en 31 augustus mochten vervoerd worden om deel te nemen aan zettingen, mits voorlegging van een vervoerbewijs. Iedere vogelhouder diende een inventaris op te maken van de vogels in zijn bezit. De burgemeester diende die inventarissen na te kijken en te ondertekenen. Ondanks de verdachtmakingen vanuit de BOF en de ontgoocheling van de leden zette de hoofdzaak zijn inspanningen door. In eerste instantie stimuleerde hij de kweek. Dankzij de inspanningen van de leden van de hoofdzaak haalde de Avibo in 1973 toch nog een gunstige maatregel uit de brand. De nieuwe Minister van Landbouw, Albert Lavens, bezorgde de vinkeniers de herbevoorrading. Met beperkte middelen, in een beperkte periode en streng gecontroleerd mochten er opnieuw enkele vogelsoorten gevangen worden.

Die beperkte vangst werd toegestaan om de vele vogelliefhebbers van het nodige vers bloed voor de kweek te voorzien. Iedere gevangen vogel diende te worden geringd en op een jaarlijks in te vullen en bij de plaatselijke overheid in te dienen inventaris te worden ingeschreven. Iedere vogelhouder diende een dergelijke inventaris in te vullen. Die herbevoorrading was geen eeuwig verworven recht. Ieder jaar diende de minister het aantal vogels en de soorten die mochten gevangen worden, vast te leggen. Avibo verdeelde onder zijn leden 15.319 inventarissen. Dankzij de herbevoorrading slaagden de vinkeniers erin te overleven. Door de vele bijkomende administratieve verplichtingen werd hun hobby er niet makkelijker op. Toch bleef het aantal vinkeniers aangroeien. De problematiek rond vogelvangst en herbevoorrading beheerste de zeventiger jaren. De hoofdzaak van de Avibo moest alle krachten bundelen om het voortbestaan van de vinkensport te verzekeren. In 1972 werd niet alleen het vrij vangen van vogels verboden, ook het houden van vinken werd ernstig bemoeilijkt. Iedere vink moest voortaan geringd worden en ingeschreven in een register, een groene voor bevoorrade vogels en een rode voor gekweekte. Het vervoerbewijs, in voege sinds 1932, verdween en werd vervangen door strook twee uit dat register. In 1977 verscheen een richtlijn van de Europese Gemeenschap om de Europese vogelsoorten te beschermen. De vinkeniers kregen niet langer enkel af te rekenen met de nationale maar nu ook met de Europese wetgeving. Op 20 april 1974 overleed

Luitenant Verstraete, de eigenaar van De Vinkenier. Zijn familie bracht verder het weekblad uit, maar zonder veel enthousiasme. Eindelijk slaagde de hoofdredacteur erin om de eigendomsrechten op het blad af te kopen. De Vinkenier sleepte zich naar het einde. Vanaf 18 oktober werd het blad slechts op twee bladzijden gedrukt. Op het einde van zijn veertigste jaargang hield De Vinkenier op te bestaan. Een nieuwkomer, Het Aviboblad, volgde.

Het ministerieel besluit van 15 september 1980 vereenvoudigde voor het Vlaams Gewest de inventarisatie van kooivogels. Dat besluit werd aangevuld en gewijzigd door een nieuw K.B. van 9 september 1981 (toepassing van het ministerieel besluit van 14 september 1981) betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest. De groene en rode registers in voege sinds 1973 werden vervangen door nieuwe inventarissen en steekkaarten. Ieder jaar, op 31 januari, maakten de vinkeniers de inventaris van hun Europese vogels op. Een dubbel van die inventaris werd opgestuurd naar de diensten van Waters en Bossen voor hun provincie. De steekkaarten deden dienst als eigendoms- en vervoerbewijs.

Voor Avibo was het ieder jaar bang afwachten of de bevoegde minister de noodzakelijke bevoorrading zou toestaan. Het zwaard van Damocles hing hun ieder jaar boven het hoofd. Met één pennetrek kon het de vinkeniers verboden worden om nog langer vinken te bevoorraden. Op voorstel van Jan Verroken, toenmalig ondervoorzitter van de Kamer, diende volksvertegenwoordiger Marc Olivier daarom in 1983 een ontwerp van decreet in. De bedoeling van het voorstel was de vogelliefhebberij in het algemeen en de vinkensport in het bijzonder te vrijwaren in de toekomst; de bevoorrading van vogels te beperken tot het strikt noodzakelijke; controlemogelijkheden behouden; de verenigingen méér dan vroeger te betrekken in het beleid en hen ook verantwoordelijkheden te geven en vooral de overdreven administratie tot een minimum te beperken. Na jaren van touwtrekkerij hield de bevoegde kamercommissie, o.a. na een hetze in de pers, dat decreet tegen. Zowel het globaal aantal vogels alsook het aantal verschillende soorten die mochten gevangen worden, werd stelselmatig beknot. Vooral in 1977 en 1982 snoeide de minister drastisch in het bevoorradingsquotum. Vanaf 1990 mochten uitsluitend nog vinken gevangen worden.

Steeds opnieuw werd de vinkensport door de media genegeerd of in het verkeerd daglicht gesteld. Vooral tijdens de polemiek rond het afschaffen van de vogelvangst werden vinkeniers als boemannen bestempeld. Daarom organiseerde Avibo op 10 december 1977 voor het eerst een heuse persconferentie. De basisprincipes van het vinkenzetten werden er uiteengezet in de goede hoop dat de persjongens eindelijk iets. Na de afschaffing van de vogelvangst in 1972 waren de vinkeniers aangewezen op de wettelijke toegestane bevoorrading. Sinds 1983 werd die bevoorrading ieder jaar vrij probleemloos door de bevoegde minister toegestaan. In 1993 echter kwam aan die vanzelfsprekendheid een einde. Door een ministerieel besluit van 30 juli 1993 (verschenen in het Staatsblad van 28 augustus 1993) kregen de vinkeniers een nieuwe dreun toebedeeld. Avibo ontving wel 16.900 ringen, maar de helft daarvan was voortaan bestemd voor vrouwelijke vinken, de zogenaamde popjes.

Na kordaat protest van de hoofdredacteur en met steun van enkele sympathiserende parlementairen kwam Minister De Batselier op zijn beslissing gedeeltelijk terug. Hij bereikte een compromis tussen de betrokken partijen dat resulteerde in de ondertekening van een protocol. Door de verplichting een aanzienlijk contingent popjes te ringen, hoopte de Minister de kweek van vinken met zachte dwang te stimuleren. In 1997 zaten de vertegenwoordigers van de vinkeniersfederaties opnieuw met de bevoegde minister rond de tafel. Minister Kelchtermans, de opvolger van De Batselier, hernieuwde het protocol tot in 2002. De verplichting om popjes te vangen verviel. En het contingent daalde jaarlijks met 500. Dit nieuw protocol werd echter op aanstoken van de vogelbescherming door de Raad van State vernietigd in 1999. Op dat moment zaten de vinkeniers dus zonder bevoorrading. De nieuwe minister, mevrouw Dua, regelde echter de bevoorrading via een jaarlijks uitgevaardigd ministerieel besluit. Vogelbescherming bleef protesteren bij de Raad van State. De minister volgde het advies van dit orgaan en sinds 2003 is er geen bevoorrading meer in Vlaanderen.

Een lange en moeizame weg werd afgelegd sinds 1934. Zonder het overkoepelend orgaan, de Avibo, was de vinkensport wellicht reeds lang vergeten tijd. Zeker de laatste jaren bewees de hoofdredacteur zijn wijselijkheid en standvastigheid in de niet aflatende strijd om het voortbestaan van die eeuwenoude ontspanningsvorm.

De laatste jaren heeft Avibo definitief een stap gezet naar het kweken van vinken in plaats van het bevoorraden. Het aantal gekweekte mannetjes en het aantal kwekers en eigenaars van gekweekte vinken neemt dan ook zienderogen toe.

Momenteel telt Avibo 47 gewesten: Aalst, Aalter, Alken, Antwerpen, Anzegem, Ardoie, Avelgem, Brakel, Brugge, Deerlijk, Deinze, Denderleeuw, Diksmuide, Eeklo, Gavere, Gent, Gistel, Haacht, Helkijn, Houthulst, Ieper, Ingelmunster, Izegem, Knokke, Komen, Kortrijk, Kruishoutem, Menen, Moeskroen, Ninove, Oostnieuwkerke, Oudenaarde, Poperinge, Proven, Roeselare, Ronse, Sint-Eloois-Vijve, Tielt, Torhout, Veurne, Vichte, Wakken, Waregem A, Waregem B, Zonnebeke, Zulte en Zwevezele. De meeste vinkeniersgewesten bevinden zich in twee Vlaamse provincies, Oost- en West-Vlaanderen.

De 47 gewesten herbergen 271 maatschappijen goed voor in totaal 12.000 vinkeniers in 2008.

4. Vinkensport wereldwijd

Zowel in Wallonië als in de ons omringende landen werden en worden, zij het in beperkte mate en met wisselende spelregels, zangwedstrijden voor vinken georganiseerd.

4.1. Vinkensport in Wallonië (40)

Net als in Vlaanderen is ook in Wallonië de vinkensport nog steeds heel populair. Waar West-Vlaanderen het epicentrum van het vinkenieren in Vlaanderen is, worden er vooral in de omgeving van Verviers, Luik, het Land van Herve, Namen en in Henegouwen vinkenzettingen gehouden. De speelwijze in Wallonië verschilt grondig van die in Vlaanderen. De vinken zijn ondergebracht in kooien van 15 cm breed, 20 cm hoog en 20 cm lang. De getraliede voorzijde is open waardoor de vinken de toeschouwers kunnen zien. Die kooien worden aan een plank, raie genaamd, bevestigd aan 1,75 à 2 meter hoge staken, opgehangen. De afstand tussen twee nagels bedraagt slechts 40 cm. Voor de rij kooien staat een rij banken waarop de aantekenaars kunnen plaatsnemen. De prijskampen in Wallonië beginnen 's morgens om 9u00, 's avonds om 18u00 en 's namiddags om 15u00. Zij vinden voornamelijk in de namiddag plaats en duren twee uur. Het eerste uur hangen de vinkeniers hun kooitjes aan de staken. Op die manier kunnen de vinken gedurende één uur wennen aan de omgeving, de toeschouwers en aan hun tegenstanders. Pas het tweede uur begint de eigenlijke wedstrijd. De tekenaars nemen hun plaatsen in vijf minuten voor aanvang van het tweede uur en beginnen op het signaal van de wedstrijdleiders de slagen van de vinken op te tekenen. Naast het luisteren naar de geldige vinkenzang is vooral het zien zingen van de lievelingsvogel een aparte belevenis.

In tegenstelling tot Vlaanderen waar alleen Vlaamse of inheemse zang getekend wordt, gelden in Wallonië meerdere zangen. Lambert Grevendal, eminent vinkenier, onderscheidde maar liefst 400 verschillende vinkezingen die hij indeelde in 14 verschillende categorieën. Door de kortere afstand tussen twee kooien, de open kooien en de langere duur van een zetting behalen de vinken in Wallonië minder slagen op één uur dan in Vlaanderen. Waalse topvogels zingen 500 à 600 liedjes. Reeds omstreeks 1800 werden er in Luik en omgeving vinkenzettingen gehouden. Een zekere Thomassin die een beschrijving maakte van het Departement van de Ourthe - de huidige provincie Luik, verhaalt hoe in bepaalde wijken van Luik en Verviers evenals in de omliggende dorpen, regelmatig vinkenzettingen plaatsvonden. Veertig of meer vinkekooitjes stonden dan temidden een horde toehoorders en toeschouwers in een rij.

De vinkeniers gaven aan hun vinken namen van veldheren of van andere beroemde personen. Als één van de topvogels overleed, dan werd hij met de nodige plechtigheid en onder grote belangstelling begraven. Halfweg de negentiende eeuw ontstonden in Wallonië de eerste echte vinkeniersmaatschappijen. De nog bestaande vereniging Les Oiseleurs et Pinsonniers de Dolhain-Limbourg werd gesticht omstreeks 1846. Ook in Soumagne, Grand-Rechain, Petit-Rechain en Dison organiseerden maatschappijen vinkenzettingen.

Rond 1880 richtte de gemeenteraad van Mons de dinsdag van de kermis op de Beestenmarkt een grote zetting in. Zij hield dat een tiental jaren vol. Na afloop van één van die prijskampen werd de winnaar geruild voor een koe. Enkele Luikse vogelvrienden stichtten in 1900 La Fédération des Tendeurs et Amateurs d'Oiseaux. Zowel kwekers, vogelvangsters, tentoonstellers en vinkeniers maakten van die federatie deel uit. Binnen die federatie rees het plan op om La Société Générale Pinsonnière op te richten. Die afdeling zou de vinkenzettingen moeten reglementeren. De Eerste Wereldoorlog dwarsboomde die plannen en het zou tot 1920 duren vooraleer een vinkenzetting plaatsvond onder de vleugels van Sogépin.

Toen halfweg de twintiger jaren een wet het houden van zangwedstrijden met verblinde vinken verbood, leek de vinkensport in Wallonië uit te sterven. Maar net als in Vlaanderen slaagden enkele vooruitstrevende vinkeniers erin de wedstrijden met ziende vinken te propaganderen en herleefde de sport. De eerder vernoemde Lambert Grevendal speelde hierbij een belangrijke rol. In 1937 werden in Luik 21 zettingen gehouden. De grootste zetting vond plaats in Jalhay waar 375 vinken aan de wedstrijd deelnamen. Naar analogie met Vlaanderen probeerde Grevendal de bestaande maatschappijen te verenigen in één bond. Daartoe richtte hij op 04 februari 1940 een congres in te Verviers. De Tweede Wereldoorlog dwarsboomde echter dat initiatief. Ook in Wallonië dook Luitenant Verstraete als reddende engel op. Vanaf 1943 reserveerde hij in zijn weekblad De Vinkenier ruimte voor de aankondigingen en uitslagen van de Waalse zettingen. Lambert Grevendal publiceerde regelmatig enkele bijdragen in het Frans voor de Waalse liefhebber. Om de vinkensport in Wallonië verder aan te moedigen startte Luitenant Verstraete een speciale competitie, de Ronde van Wallonië, op. Vogel Anatole van R. Pepinister uit Ensival won die eerste Ronde van Wallonië.

In 1944 werd de achterzijde van De Vinkenier zelfs helemaal voorbehouden voor de Waalse vinkeniers. Luitenant Verstraete herdoopte die achterzijde tot Le Pinsonnier. In 1945, na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog werd met financiële steun van de Luitenant de Société Générale Pinsonnière hersticht. Le Pinsonnier werd een apart weekblad. In 1951 waren maar liefst 53 maatschappijen verdeeld over vier gewesten, Verviers, Luik, Namen en Charleroi, bij Sogépin aangesloten. Afgeschrikt door de toenemende wettelijke bepalingen haken vele Waalse vinkeniers af. Momenteel zijn ongeveer 3.000 vinkeniers lid van de Sogépin. De federatie verenigt 33 maatschappijen en staat onder leiding van dhr. Julien Smits. Net als in Vlaanderen zijn de Waalse vinkeniers aangewezen op de goodwill van de regionale overheid, in hun geval de Waalse Gemeenschap, die jaarlijks toestemming moet verlenen om vinken te

kunnen bevoorraden uit de vrije natuur. Vooral de laatste twee jaar loopt dat niet van een leien dakje. Het ziet er naar uit dat in de nabije toekomst ook in Wallonië de vinkensport zal moeten beoefend worden met zelfgekweekte vinken.

4.2. Frankrijk

Vooral in de 19de eeuw was de vinkensport bijzonder populair in het Noorden van Frankrijk. De wortels van de Franse vinkensport reiken tot diep in de 18de eeuw. In die periode werd in steden zoals Duinkerken, Douai, Armentières en Sint-Winoksbergen maatschappijen opgericht werden. Vinkeniers uit het Noorden van Frankrijk namen in de 19de eeuw regelmatig deel aan prijskampen in West-Vlaanderen. De Franse speelmethode was dan ook volkomen gelijk aan de Vlaamse. Ook het omgekeerde geschiedde. Zo vond in 1811 in Armentières een groot combaede plaats waaraan vele gilden deelnamen. Die wedstrijd werd aangekondigd in de pers. Ieper kaapte de eerste prijs weg voor de neus van de maatschappijen uit Nieuwkerke (Neuve-Chapelle) en Armentières. Een zekere Valonges uit Ieper behaalde de individuele zege met 772 slagen op één uur (41).

De Eerste en Tweede Wereldoorlog, het verbod op het verblinden van vinken en de afschaffing van de vogelvangst in het begin van de 20ste eeuw zorgden ervoor dat de vinkensport in Frankrijk bijna volledig verdween. Toch worden op vandaag nog altijd vinkenzettingen gehouden in de omgeving van Tourcoing, Halluin, Bousbecque, Roncq en Lincelle. Een onduidelijke wetgeving die het vangen en houden van Europese vogelsoorten in Frankrijk verbiedt maar tegelijkertijd geen enkele controle voorziet, zorgt ervoor dat enkele tientallen Noordfranse vinkeniers regelmatig een zetting kunnen organiseren. Zij doen dat volgens de Vlaamse speelmethode. Toch lijkt de vinkensport in Frankrijk tot verdwijnen gedoemd. Er komen nauwelijks nieuwe vinkeniers bij, het aantal zettingen is zeer beperkt en alles verloopt op het randje van de illegaliteit (42).

Vlaamse vinkeniers uit de Westhoek en de omgeving van Moeskroen probeerden nochtans in de vijftiger jaren de Franse vinkensport nieuw leven in te blazen. Zij organiseerden in 1953 enkele zettingen in Halluin en Neuville-en-Ferrain, net over de Franse grens. De grensposten knepen een oogje dicht zodat ook Vlaamse vinkeniers aan de wedstrijden konden deelnemen. Bij gebrek aan voldoende belangstelling stierven die boeiende initiatieven een stille dood. Vandaag nog worden in het grensgebied rondom Moeskroen en Rekkem af en toe illegale zettingen gehouden met steun van Belgische vinkeniers. De gebrekkige organisatie en het ontbreken van een duidelijk zangreglement spelen die zettingen duidelijk parten en zij lijken dan ook geen lang leven beschoren.

4.3 Nederland (43)

De oorsprong van de vinkensport in Nederland is onbekend. In de 19de eeuw was over de Moerdijk vooral het vogelvangen bijzonder populair. Er bestond zelfs zoiets als De vinkevakantie. De leerlingen en professoren aan de Leidse Akademie en het Amsterdamse Atheneum kregen begin oktober een aantal dagen vrijaf om vinken te vangen. Zij werden gevangen niet om op zangwedstrijden te worden ingezet maar als plaatselijke culinaire lekkernij. De vogelwet van minister Dekkers uit 1936 schafte de vogelvangst volledig af en verbood het houden van en deelnemen aan zangwedstrijden met beschermde vogels. Een nieuwe vogelwet uit 1965 zwakte dat af. Van toen af mochten de Nederlanders zeven soorten kooivogels, waaronder de vink, kweken en houden. Vogels vangen bleef uit den boze.

Ondanks de wet van 1936 bleven de vinkeniers van De Algemeene Limburgsche Vinkeniersbond - A.L.V.B. - vinkenzettingen houden. Enkel in Nederlands-Limburg en meer bepaald in de omgeving van Heerlen en Meerssen bleef de vinkensport beoefend. De bond verzette zich heftig tegen het verbod op zangwedstrijden en probeerde de voornaamste bezwaren tegen de vinkenzettingen te weerleggen. De vinken zaten, volgens de tegenpartij, in te kleine kooitjes en werden opgedreven met in jenever gedrenkt vogelzaad. De vogels die aan de prijskampen deelnamen werden clandestien gevangen en de zangwedstrijden onttaarden in gokpartijen. Voorzitter Heidendal en sekretaris Van Heesch maakten in 1938 de statuten en de reglementen van de ALVB op. De ALVB verenigde 59 verenigingen, telde ongeveer duizend leden en bleef min of meer illegaal vinkenzettingen organiseren. Luitenant Verstraete, nooit om een stunt verlegen, steunde de Nederlandse vinkeniers en publiceerde in De Vinkenier enkele uitslagen van Nederlandse zettingen. In 1946 groeide bij hem zelfs het idee om naar analogie met De Ronde van Vlaanderen ook een Ronde van Holland te financieren. Bij gebrek aan voldoende Nederlandse abonnementen op zijn weekblad kende dat plan geen uitvoering. Kort daarop verloren de Vlaamse vinkeniers het contact met hun Nederlandse hobbyvrienden.

Ook binnen de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers - van oorsprong een federatie die zich bezig hield met het houden en kweken van Europese vogels, later geëvolueerd naar het kweken van tropische vogels en kleurkanaries - waren kort voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog vinkeniers actief. In de jaren 1939, 1940 en 1941 organiseerden zij in Rijssen, in de nabijheid van Twente, enkele vinkevangwedstrijden. In 1942 sloten vier vinkenmaatschappijen uit Limburg - Heerlen I, Heerlen II, Heerlerheide en Voerendaal - aan bij de NBvV. Eén jaar later, in 1943, volgde nog een vijfde maatschappij, Schaesberg. De ALVB - De Alg. Limb. Vinkenbond - zag dit alles met lede ogen aan en besloot, in 1948, samen te smelten met de NBvV. Tot in 1952 fungeerde de ALVB - met zijn 223 leden - als een aparte afdeling binnen de NBvV. In 1976 namen J. Heinrich en J.H. Douven, de toenmalige voormannen van de Nederlandse vinkeniers, opnieuw contact op met hun Vlaamse vrienden. In 1985 woonden enkele leden van Avibo zelfs een zetting van de maatschappij Slag op Tijd uit Heerlen bij. 81 Nederlandse vinken werden op de wedstrijd ingezet en de vink van dhr. Passen uit Maastricht ging met de zege lopen. Ook nu worden in Nederlands-Limburg wekelijks zettingen gehouden. De Nederlandse speelwijze verschilt grondig van de Vlaamse en de Waalse.

De vogels zijn ondergebracht in getraliede kooitjes - de kooitjes zijn maximaal 25 cm lang, 25 cm breed en 20 cm hoog - die met een wit doekje afgedekt worden. Om 10 uur - sporadisch om 9 uur - worden de kooien aan 2 meter hoge staken gehangen. De haakjes waaraan de kooien hangen zijn op precies 50 cm afstand van elkaar op de staken bevestigd. Het eerste uur van de wedstrijd geschiedt een preselectie. De vinkeniers beluisteren de vogels en alle vinken die niet zingen, worden verwijderd. Na één uur start de eigenlijke wedstrijd. De gewone vinkeniers ruimen plaats voor de juryleden die de vinkezingen zullen tekenen. Voor elke kooi blijven twee juryleden staan en tekenen de slagen gedurende één minuut. Alle zangen, Vlaamse en Waalse, zijn geldig. Na één minuut verplaatsen de waarnemers zich en tekenen de volgende vogel. Verschillende groepjes van juryleden beoordelen de vinken zodat iedere vogel

gedurende één uur minstens zesmaal beluisterd en getekend wordt. De vink die op die zes minuten het meeste liedjes gezongen heeft, wint de wedstrijd. De te winnen prijzen bestaan net als in Vlaanderen uit bekens, bloemen en een te verwaarlozen geldsom.

4.4 Duitsland (44)

De botvink is een van de meest voorkomende vogelsoorten in Duitsland. Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat al vrij vroeg vinkenzettingen gehouden werden. Vooral in het Harzgebergte en in de wouddorpen rond Thüringen - het Harzgebergte bevindt zich in het midden van Duitsland op de grens met de vroegere DDR op enkele kilometers van Thüringen - is de vinkensport nog steeds heel populair. Ook in de omgeving van Aken, Wuppertal-Eberfeld, Essen, Ludwigshafen en Oberhausen waren en zijn nog steeds vinkeniers actief.

Reeds op het einde van de 18de eeuw beschreef Bechstein, een vooraanstaand Duits ornitholoog, hoe enkele smids en pijpenmakers uit Thüringen te voet naar het Harzgebergte gingen om enkele uitstekende vinken te kopen. Op vele plaatsen werden in de 19de eeuw in Duitsland zettingen gehouden. De manier waarop men tewerkging, beschrijven wij verder in dit hoofdstuk. Vast staat dat het verblinden van vinken om aan zangwedstrijden deel te nemen in Duitsland niet werd toegepast. In tegenstelling tot de Vlaamse, Waalse en Franse vinkeniers deden de Duitse vinkeniers veel meer dan alleen maar vinkenzettingen organiseren. Zij hielden zich vooral bezig met de studie van de botvink in het algemeen. Talrijke werken verschenen in de 19de eeuw over het houden en verzorgen van vinken. Vele auteurs probeerden de verschillende zangstijlen van de vinken in woorden om te zetten en in regionale categorieën onder te brengen. Toen Lambert Grendal dat deed voor Wallonië in 1933, baseerde hij zich vooral op vroegere werken uit Duitsland.

De eerst bekende vinkenzetting - Finkenmanöver in het Duits - vond in 1868 plaats in Thale. Op Pinksterdag streden vinkeniers uit Altenau, Benneckenstein, Blankenburg, Clausthal-Zellerfeld, Hohegeiß, St.Andreasberg, Wieda en Wildeman voor de zege. In de opgesomde plaatsen, bijna allen uit het Harzgebergte, zijn nog steeds vinkeniersmaatschappijen actief. Vooral in de dertiger jaren waren die zettingen bijzonder populair. Binnen de Rijksbond van Duitse vogelverzorgers en vogelkwekers was een vakgroep voor het houden van vinken actief. Die vakgroep groepeerde vier nationale afdelingen en telde meer dan 1000 leden. In 1978 verenigde de Buchfinkengilde Südniedersachsen acht maatschappijen uit de Harz. Ongeveer 600 vinkeniers maakten deel uit van die gilde.

In tegenstelling met Vlaamse nemen de Duitse vinkeniers slechts aan enkele zettingen op een jaar deel. Bijna alle verenigingen organiseren slechts één zetting, meestal in de periode rond Pinksteren. Jaarlijks vinden in Duitsland dan ook slechts een tiental zettingen plaats. De Duitse speelwijze is vrij uniek. De vogels bevinden zich in houten getraliede kooien. Iedere kooi heeft een voorgeschreven lengte van 26 cm., een breedte van 16 cm. en een hoogte van 22 cm. Rond de kooi wikkelt men een witte doek van 90 op 90 cm., zodat de bewoner van de kooi niet naar buiten kan kijken en evenmin van buiten kan gezien worden. Veel van de witte doeken dragen een met zorg geborduurd embleem.

In Duitsland bestaan drie verschillende speelmethoden, Klassen genaamd. Vaak worden op een finkenmanöver de drie verschillende speelwijzen toegepast. Daarom beginnen de wedstrijden uitzonderlijk vroeg, om vijf uur 's morgens. De oudste speelwijze, Starkklasse of Stark-Singen, probeert de sterkste vink als winnaar te bekronen. Bij de aanvang van de wedstrijd worden alle kooien op de grond in een cirkelvorm opgesteld. Tussen iedere kooi bevindt zich een afstand van 50 cm. Net als in Vlaanderen schuiven de eigenaars naar links op en tekenen gedurende vijf minuten de vogel van hun buurman. Alle vinken die in die vijf minuten niet gezongen hebben, worden uit de cirkel verwijderd. In de volgende ronde wordt de kring kleiner en komen de kooien dichter bij elkaar te staan. Weer worden de vinken gedurende vijf minuten getekend en weer worden de niet-zingende vogels verwijderd. Men herhaalt die procedure vijfmaal, waardoor de kring steeds kleiner wordt. In de laatste ronde worden de overblijvende vogels op een tafel geplaatst, kooi tegen kooi. De vogel die dan de laatste vijf minuten de meeste slagen behaalt, wint de wedstrijd.

Vinkeniers die aanvoelen dat hun vink het onderspit delft, mogen vrijwillig hun vogel wegnemen en zo de strijd staken. In vroegere jaren speelde men door tot er slechts nog twee vinken zongen. Die werden dan tegenover elkaar geplaatst en de sterkste vogel van de twee won het pleit. In de dertiger jaren ontwikkelde men een nieuwe speelstijl, Kampfklasse of Distanz-Singen. Die speelwijze lijkt verwant aan de Vlaamse. Op een 1,60 meter hoge stelling worden alle kooien op een rij geplaatst. Tussen twee kooien behoudt men 50 cm. afstand. Gedurende een half uur tekenen de vinkeniers opnieuw de vogel die naast die van hen staat. Alle vinken blijven de volle dertig minuten op hun plaats staan. Winnaar is diegene die in die tijdsspanne het meeste liedjes zingt.

Eveneens in de dertiger jaren ontstond een derde speelwijze, Das Schönheits-Singen of Schönheitsklasse genaamd. De vink die het mooiste lied zingt, wordt als winnaar bekroond. De wedstrijd begint meestal twee uur voor de vinken uit de Kampfklasse hun kunnen demonstreren. Vandaar dat die wedstrijden vaak om vijf uur 's morgens beginnen. De startorde van de deelnemers wordt geloot, waarna de eerste deelnemer op een tafel geplaatst wordt. Drie Schönheitsrichter beluisteren gedurende vijf minuten de vogel. De verschillende liedjes worden in woorden vertaald en volgens een ingewikkeld puntensysteem beoordeeld. De vink die het meeste punten behaalt, wint. Net als in België ageren ook in Duitsland allerhande organisaties die opkomen voor de rechten van het dier tegen

de vinkensport. Vooral het houden van vinken in te kleine kooien zit hen dwars. De vinkeniers weerleggen dat met het argument dat een vogel het grootste deel van zijn leven doorbrengt in ruime volièeres en slechts enkele maanden op een jaar in een dergelijke kooi verblijft. Vele vinken bereiken in gevangenschap probleemloos de leeftijd van twintig jaar. Terwijl in de vrije natuur de hoogst waargenomen leeftijd van een vink dertien jaar is.

Ook de herkomst van de vinken vormt een punt waar de dierenrechtenorganisaties zware kritiek op uitoefenen. Sinds de vijftiger jaren is de vogelvangst in Duitsland volledig verboden. De huidige vinkenhouders beweren dat hun vinken zonder uitzondering in beschermd milieu gekweekt zijn. De dierenbeschermers trekken dat ten zeerste in twijfel en vermoeden dat vele vinken via sluisvangst bemachtigd worden. Bergmann betreurt de kritiek op de vinkenliefhebberij. Vinkeniers zijn volgens hem niet alleen vogelvrienden en vogelkenners maar kunnen ook terugvallen op oude tradities die ongetwijfeld in ere moeten gehouden worden. Hij raadt daarom alle vinkeniers ten zeerste aan om al het mogelijke te doen om de fanatieke dierenbeschermers de grond onder de voeten weg te nemen door een correcte en stijlvolle hobbybeleving - een wijze raad die we de Vlaamse vinkeniers zeker niet willen onthouden.